TLAČOVÁ SPRÁVA
12. november 2026

Deň boja za slobodu a demokraciu v Kine Lumière pripomenie film Dušana Hanáka Papierové hlavy

Pri príležitosti osláv Nežnej revolúcie premietne Kino Lumière celovečerný dokument Dušana Hanáka *Papierové hlavy* (1995) o vzťahu občana a moci a o rôznych podobách porušovania ľudských práv v Československu v rokoch 1945 až 1989. Súčasťou večera bude aj premiéra filmu z dokumentárneho cyklu GEN, venovaného producentovi, režisérovi, scenáristovi a dramaturgovi Marianovi Urbanovi. Film v réžii Juraja Nvotu bude uvedený pri príležitosti 75. nedožitých Urbanových narodenín. Večer sa uskutoční v utorok 17. novembra o 19.00 hod. a uvedie ho dramaturgička a scenáristka Zuzana Gindl-Tatárová.

Film *Papierové hlavy* prináša osobitý a netradičný pohľad na slovenskú spoločnosť v druhej polovici 20. storočia. V pôsobivej kombinácii archívnych materiálov, autentických výpovedí svedkov a štylizovanej happeningovej roviny prináša mnohorozmerný obraz vzťahu občana a moci. Je výnimočný a príťažlivý svojou poetikou a šírkou záberu, štýlom zobrazenia historickej aj súdobej reality, rozsahom a náročnosťou realizácie. Vyjadruje osudy spoločnosti i jednotlivca cez základné a univerzálne otázky ľudskej existencie. Podľa režiséra Dušana Hanáka sa vo filme prelínajú tri roviny. Prvou sú karnevalové motívy papierových hláv z prvomájových osláv. Druhou sú archívne spravodajské zábery zlomových okamihov a udalostí, ako aj propagandistické filmy ministerstva vnútra z rokov 1945 až 1989, ktoré dovtedy neboli nikdy verejne uvedené. Tretiu rovinu tvoria výpovede a konfrontácie svedkov, ktoré Hanák nazýva „návrat do reality“.

V kontexte slovenskej kinematografie sú *Papierové hlavy* výnimočným dielom. Film vznikol v polovici 90. rokov minulého storočia po rozpade štátneho monopolu audiovizuálnej tvorby, keď na Slovensku ešte neexistoval fungujúci systém jej podpory. Jeho producent Marian Urban toto obdobie v rozhovore pre online magazín Filmsk.sk vo februári tohto roka, ktorý redakcii poskytol mesiac pred svojou náhlou smrťou, charakterizoval slovami, že *„bolo to existenčné ohrozenie nielen produkcie filmov, ale aj tvorivej slobody. Drvivá väčšina producentov prežívala len preto, že väčšinu aktivít a príjmov tvorili najmä rôzne alternatívne a komerčné činnosti“.* Práve snímkou *Papierové hlavy* sa slovenský film stal prvý raz súčasťou európskej koprodukčnej spolupráce podporenej fondom Eurimages.

Urban v rozhovore spomínal, že *„pracoval som síce s rozpočtom cca 20 miliónov Sk, ale finančný vstup slovenskej strany nebol viac ako 25 percent (do 4,5 milióna Sk) a aj tie sme získali ešte pred nástupom Mečiara k moci. Podarilo sa mi však pre projekt spojiť koproducentov a partnerov z ďalších štyroch krajín a štruktúru financovania vytvorilo viac ako tridsať zdrojov z celej Európy. Napriek tomu vznikol majoritný slovenský film. Bolo to výnimočné tvorivé a producentské dobrodružstvo. Moji partneri boli najmä z Francúzska, Švajčiarska či Nemecka, kde už vtedy bola samozrejmosťou existencia sofistikovaných, variabilných a multizdrojových systémov národnej podpory tvorby, produkcie a celého kinematografického prostredia“.*

Snímka *Papierové hlavy* mala úspešnú medzinárodnú premiéru v roku 1996 na Medzinárodnom festivale dokumentárnych filmov v Nyone. Získala významné ocenenia na festivaloch v Karlových Varoch, San Franciscu, Jamagate a režisér Dušan Hanák bol ocenený cenami Kristián, Igric a Cenou Tatrabanky za umenie. Film obsadil druhé miesto v kategórii slovenský dokumentárny film v ankete slovenských filmových novinárov a kritikov Anketa 2000. V Kine Lumière bude uvedená digitálne reštaurovaná kópia v Slovenskom filmovom ústave.

Okrem pripomenutia si dôležitosti Dňa boja za slobodu a demokraciu sa film *Papierové hlavy* premietne aj pri príležitosti nedožitého 75. výročia narodenia jeho producenta Mariana Urbana, ktorý stál za zrodom desiatok filmov ocenených na Slovensku aj v zahraničí. Súčasťou večera bude projekcia dokumentárneho portrétu z cyklu GEN, v ktorom sa jeho režisér Juraj Nvota a ďalší predstavitelia slovenského filmu snažia vystihnúť osobnosť Mariana Urbana. Vyjadrenia životných i tvorivých spolupútnikov vo filme dokazujú Urbanovu tvorivú aj ľudskú výnimočnosť a prinášajú uznanie človeku a tvorbe, ktorá sa nečakane uzavrela v marci tohto roka.

„Marian bol odvážny človek. Hoci chcel mať vždy istotu a pravdu, vedel aj riskovať,“ spomína si na neho režisér dokumentu Juraj Nvota. *„Keď som mal skoro päťdesiat rokov, nebál sa mi zveriť réžiu filmu* Kruté radosti (2002). *Mal odvahu stáť pri krehkom príbehu začínajúcej scenáristky a debutujúceho divadelného režiséra. Bol aj dobrý stratég. Dlho s kamarátom Jarom Filipom uvažovali o realizácii novely* Muzika (2007) *od Petra Pišťanka. Marian vedel, že novela má dramatický potenciál, ale vedel aj to, že ani Jaro, ani Peter nenapíšu taký dobrý scenár ako Ondrej Šulaj. Hoci mal peniaze rád, bol aj prekvapivo veľkorysý. Vždy mi umožnil k práci prizvať filmárov, ktorí ma presahovali, a tým pádom presahovali aj plánovaný rozpočet. Vážil som si ho najmä ako dramaturga,“* dodal Nvota, ktorého pri tvorbe filmu najviac prekvapilo, že Urban *„bol členom Klubu nič nerobiacich mužov“.*

Nvota vo filme využíva viaceré archívne materiály, vystupujú v ňom Urbanovi kolegovia a priatelia, medzi nimi napríklad Martin Šmatlák, Peter Dubecký, Zuzana Gindl-Tatárová, Patrik Pašš, Táňa Pauhofová, Scarlett Čanakyová, ale aj priatelia mimo filmárskeho prostredia a predovšetkým syn Marek Urban, tiež producent. *„GEN má názov* – Marian Urban očami Juraja Nvotu – *preto je väčšina ukážok z našich spoluprác a jeho ikonických filmov* Rivers of Babylon (1998) *a najmä* Papierových hláv *Dušana Hanáka. Hlavnou postavou dokumentu je syn Marek, ale miniportrét rozporuplného Mariána Urbana približujem aj cez jeho najbližších priateľov a zároveň kolegov. Je skoro hmatateľné, že to neboli len priateľstvá z rozumu,“* približuje film Nvota.

Projekcia filmu *Papierové hlavy* a portrétu z cyklu GEN v Kine Lumière otvára niekoľkomesačnú prehliadku venovanú Marianovi Urbanovi. Predstaví ho ako režiséra, scenáristu, dramaturga a producenta a ponúkne Urbanove filmy naprieč jeho profesionálnou kariérou. Sú medzi nimi aj dokumenty, ktoré vznikli v spolupráci s Dežom Ursinym v jeho ranom období tvorby, ale aj diela ďalších režisérov, ako napríklad Vlada Balca (*Rivers of Babylon*, 1998), Ondřeja Trojana (*Želary*, 2003), Ivana Vojnára (*Lesní chodci*, 2003), Juraja Nvotu (*Kruté radosti*, 2002, *Muzika*, 2007, *Rukojemník*, 2014), Miloslava Luthera (*Spiaci účet*, 2024) a iných. Kratšiu televíznu verziu portrétu Mariana Urbana z cyklu GEN odvysiela STVR v pondelok 16. novembra o 19.55 hod. na Dvojke, presne v deň Urbanových nedožitých narodenín.

Viac informácií o podujatí v Kine Lumière
Viac informácií o filme *Papierové hlavy* (1995) Dušana Hanáka v databáze SFÚ SK Cinema
Posledný rozhovor s Marianom Urbanom v online magazíne Filmsk.sk (2/2026)
Informácie o Marianovi Urbanovi v databáze SFÚ SK Cinema

Slovenský filmový ústav je príspevkovou organizáciou v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR

MINISTERSTVO KULTÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

kontakt: Simona Nôtová, tlačová tajomníčka SFÚ, tel.: +421 2 5710 1542, simona.notova@sfu.sk